

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
NICHOLASA EMILIOUA
od 14. prosinca 2023.¹

Predmet C-90/22

**„Gjensidige” ADB
uz sudjelovanje:
„Rhenus Logistics” UAB,
„ACC Distribution” UAB**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Članak 71. – Odnos s međunarodnom konvencijom kojom se uređuju nadležnost, priznavanje ili izvršenje sudskih odluka u pogledu posebnih pitanja – Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (CMR) – Neisključivi sporazum o izboru suda – Priznavanje sudske odluke obuhvaćene područjem primjene CMR-a koje provodi sud države članice – Nadležnost suda porijekla utvrđena na nekoj drugoj osnovi – Usklađenost s načelima na kojima se temelji funkcioniranje Uredbe br. 1215/2012 – Razlozi za odbijanje priznanja sudske odluke – Članak 45.”

I. Uvod

1. Prekogranični sporovi često započinju tako da sud pred kojim je pokrenut postupak treba utvrditi ima li međunarodnu nadležnost za odlučivanje o pitanju koje mu je upućeno. U Europskoj uniji, kad je riječ o sporovima u građanskim i trgovačkim stvarima, to se utvrđivanje u načelu provodi u skladu s pravilima koja su u tu svrhu utvrđena u Uredbi (EU) br. 1215/2012².

2. Istodobno se, kao što ću to detaljnije objasniti u nastavku, tom uredbom daje prednost posebnim pravilima utvrđenima u posebnim međunarodnim konvencijama kojima su pristupile države članice.

¹ Izvorni jezik: engleski

² Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.)

3. S obzirom na to, Sud je u presudi TNT Express³ u biti naveo da se primjenom takvih posebnih pravila ne smiju dovesti u pitanje određena temeljna načela na kojima se temelji sustav pravosudne suradnje u Europskoj uniji, kao što su načelo predvidljivosti nadležnosti ili načelo dobrog sudovanja.

4. Složenost postupka koji iz toga proizlazi odražava se u sporu koji je doveo do upućivanja zahtjeva za prethodnu odluku u ovom predmetu. Taj je spor nastao nakon krađe tereta prilikom njegova prijevoza iz Nizozemske u Litvu. Osiguravatelj o kojem je riječ zatražio je naknadu štete od prijevoznika te je to učinio u Litvi, pri čemu se pozvao na sporazum o izboru suda sadržan u ugovoru o prijevozu.

5. Međutim, u tom je trenutku prijevoznik već pokrenuo sudski postupak u Nizozemskoj kako bi dokazao da je njegova odgovornost u tom konkretnom slučaju bila ograničena. Prije prihvaćanja tog zahtjeva nizozemski sud proglasio se nadležnim na temelju primjene jednog od pravila o nadležnosti iz Konvencije o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (u daljnjem tekstu: CMR)⁴, bez obzira na prethodno navedeni sporazum o izboru suda, pri čemu je smatrao da se tim sporazumom ne mogu isključiti druge (alternativne) osnove nadležnosti predviđene CMR-om.

6. Nakon što su litavski sudovi priznali tu sudsku odluku, Gjensidige ADB (u daljnjem tekstu: Gjensidige) podnio je žalbu u kasacijskom postupku Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve), odnosno sudu koji je uputio zahtjev. Gjensidige tvrdi da se Uredbi br. 1215/2012 protivi priznanje sudske odluke nizozemskog suda jer se tom uredbom u načelu utvrđuje isključivost nadležnosti koja proizlazi iz sporazuma o izboru suda.

7. U tim okolnostima sud koji je uputio zahtjev pita, kao prvo, koja se pravila o nadležnosti primjenjuju. Napominje da se Uredbom br. 1215/2012 daje prednost primjeni pravila utvrđenih u posebnoj međunarodnoj konvenciji, kao što je CMR. Međutim, dvoji u pogledu toga bi li se takvom prednosti omogućilo izuzimanje iz primjene sporazuma o izboru suda, s obzirom na to da se Uredbom br. 1215/2012 tim sporazumima dodjeljuje pojačana zaštita. Kao drugo, traži pojašnjenje u pogledu toga mora li ta pojačana zaštita dovesti do odbijanja priznanja sudske odluke nizozemskog suda. Iako se Uredbom br. 1215/2012 ne dopušta izričito takav pristup, sud koji je uputio zahtjev pita je li potrebno šire tumačenje te uredbe kako bi se u biti očuvale namjere stranaka kako su utvrđene u sporazumu o izboru suda o kojem je riječ.

³ Presuda od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243) (u daljnjem tekstu: presuda TNT Express). Ta se presuda odnosila na uredbu koja je prethodila Uredbi br. 1215/2012, odnosno na Uredbu Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.). Potonjom je uredbom pak zamijenjena Konvencija od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1978., L 304, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.; u daljnjem tekstu: Briselska konvencija iz 1968.). Prema ustaljenoj sudskoj praksi, „s obzirom na to da se [...] [Uredbom br. 1215/2012] stavlja izvan snage i zamjenjuje Uredba br. 44/2001, koja je sama zamijenila Konvenciju iz Bruxellesa iz 1968., tumačenje Suda u pogledu odredbi potonjih [dvaju] pravnih instrumenata vrijedi i za Uredbu br. 1215/2012, kad se te odredbe mogu smatrati ‚jednakovrijednima‘”. Vidjeti primjerice presudu od 10. ožujka 2022., BMA Nederland (C-498/20, EU:C:2022:173, t. 27.).

⁴ Sklopljena u Ženevi 19. svibnja 1956., Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 399., str. 189., kako je izmijenjena Protokolom uz Konvenciju o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (CMR), Ženeva, 5. srpnja 1978., Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 1208., str. 427. i Dodatnim protokolom uz Konvenciju o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (CMR) koji se odnosi na elektronički tovarni list, Ženeva, 20. veljače 2008., Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 2762., str. 23.

II. Pravni okvir

A. Međunarodno pravo

8. U skladu s člankom 1. CMR-a, ta se konvencija primjenjuje „na svaki ugovor o prijevozu robe cestom vozilima uz naknadu, kad se mjesto preuzimanja robe i mjesto određeno za dostavu [...] nalaze u dvjema različitim državama, od kojih je barem jedna država ugovornica, bez obzira na mjesto boravišta i državljanstvo stranaka”⁵.

9. Članak 31. CMR-a glasi:

„1. U okviru sporova koji proizađu iz prijevoza koji su uređeni ovom Konvencijom tužitelj može, osim pred sudovima država ugovornica koje su one odredile zajedničkim sporazumom, postupak pokrenuti i pred sudovima država:

- (a) na čijem području tuženik ima uobičajeno boravište, glavno mjesto poslovanja, podružnicu ili zastupstvo preko kojeg je sklopljen ugovor o prijevozu, ili
- (b) na čijem se području nalazi mjesto u kojem je prijevoznik preuzeo robu ili mjesto određeno za dostavu,

i ni pred kojim drugim sudom.⁶

2. Ako je u sporu iz stavka 1. ovog članka u tijeku postupak pred sudom koji je nadležan u skladu s odredbama tog stavka ili ako je taj sud u takvom sporu donio odluku, nije moguće na istoj toj osnovi pokrenuti novi postupak koji se odnosi na iste stranke, osim ako se odluka suda pred kojim je pokrenut prvi postupak ne bi mogla izvršiti u državi u kojoj je pokrenut novi postupak.

3. Ako je u sporu iz stavka 1. ovog članka sud države ugovornice donio odluku koja je postala izvršiva u toj državi, ta odluka postaje izvršiva i u svim drugim državama ugovornicama čim se ispune formalnosti koje se zahtijevaju u svakoj pojedinoj državi. Te formalnosti ne mogu dovesti do ponovnog odlučivanja o meritumu spora.

4. Odredbe stavka 3. ovog članka primjenjuju se na sudske odluke donesene u kontradiktornom postupku, presude zbog ogluhe i sudske nagodbe, ali se ne primjenjuju na međupresude ni na odluke kojima se tužitelju nalaže da uz naknadu štete plati i troškove kad je njegov zahtjev u cijelosti ili djelomično odbijen.

[...]”

10. Člankom 41. stavkom 1. CMR-a predviđa se da „neovisno o odredbama članka 40., bilo koja klauzula koja izravno ili neizravno odstupa od odredbi ove Konvencije smatra se ništavom. Ništavost takve klauzule ne dovodi do ništavosti drugih odredbi ugovora”.

⁵ Sud koji je uputio zahtjev ističe da službeni tekst CMR-a na litavskom jeziku nije točan u usporedbi s njegovim verzijama na drugim jezicima.

⁶ Primjećujem kako se čini da neke javno dostupne verzije CMR-a ne sadržavaju rečenicu „i ni pred kojim drugim sudom”, koja se nalazi na samom kraju članka 31. stavka 1. CMR-a. Međutim, službena verzija dostupna u Zbirci međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda sadržava.

B. Pravo Europske unije

11. Uvodnom izjavom 21. Uredbe br. 1215/2012 utvrđuje se da je, „u interesu usklađenog sudovanja, potrebno [...] smanjiti mogućnost sličnih postupaka i osigurati da se ne donose proturječne odluke u različitim državama članicama. Trebao bi postojati jasan i učinkovit mehanizam rješavanja slučajeva litispendencije i povezanih tužbi [...]”.

12. Uvodna izjava 22. iste uredbe utvrđuje da, „[m]eđutim, s ciljem poboljšanja učinkovitosti sporazuma o isključivoj nadležnosti i izbjegavanja zlorabi procesnih ovlaštenja, potrebno je utvrditi odstupanje od općeg pravila litispendencije radi zadovoljavajućeg rješavanja konkretne situacije u kojoj može doći do pokretanja usporednih postupaka. To je situacija kada sud koji sporazumom o isključivoj nadležnosti nije određen kao nadležan započne s postupkom, a određeni sud naknadno započne postupak o istom predmetu spora između istih stranaka. U tom slučaju, sud koji je prvi započeo postupak trebao bi zastati s postupkom, čim je pokrenut postupak pred određenim sudom sve do trenutka dok taj sud ne izjavi da temeljem sporazuma o isključivoj nadležnosti nije nadležan. ovo je kako bi se osiguralo da, u takvoj situaciji, određeni sud ima prvenstvo odlučivanja o valjanosti sporazuma i o tome u kojoj se mjeri sporazum primjenjuje na spor koji se pred tim sudom vodi. Određeni sud bi trebao imati mogućnost voditi postupak bez obzira je li sud koji nije određen između stranaka odlučio zastati s postupkom.”

13. Poglavlje II. odjeljak 6. Uredbe br. 1215/2012 sadržava članak 24., naslovljen „Isključiva nadležnost”, koji glasi kako slijedi:

„Sljedeći sudovi države članice imaju isključivu nadležnost, neovisno o domicilu stranaka:

1. u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretninama ili najam/zakup nekretnina, sudovi države članice u kojoj se nekretnina nalazi.

[...];

2. u postupcima čiji je predmet valjanost osnivanja, ništavost ili prestanak trgovačkih društava ili drugih pravnih osoba ili udruženja fizičkih ili pravnih osoba ili valjanost odluka njihovih tijela, sudovi države članice u kojoj trgovačko društvo, pravna osoba ili udruženje imaju svoje sjedište.

[...];

3. u postupcima čiji je predmet valjanost upisa u javne registre, sudovi države članice u kojoj se vodi registar;

4. u postupcima u vezi registracije ili valjanosti patenata, žigova, dizajna ili drugih sličnih prava koje je potrebno deponirati ili registrirati, neovisno o tome je li pitanje pokrenuto na temelju tužbe ili prigovora, sudovi države članice kojima je podnesen zahtjev za deponiranje ili registraciju, u kojoj je deponiranje ili registracija izvršena ili se pod uvjetima iz instrumenta Unije ili međunarodne konvencije smatra da su izvršeni.

[...];

5. u postupcima koji se odnose na izvršenje sudskih odluka, sudovi države članice u kojoj je sudska odluka izvršena ili treba biti izvršena.”

14. U članku 25. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012, koji se nalazi u poglavlju II. odjeljku 7. te uredbe, predviđa se da „[a]ko su se stranke neovisno o njihovu domicilu, sporazumjele da sud ili sudovi države članice imaju nadležnost u rješavanju sporova koji su nastali ili mogu nastati u vezi određenog pravnog odnosa, taj sud ili sudovi je nadležan/su nadležni, osim ako je sporazum ništav u pogledu njegove materijalne valjanosti prema pravu te države članice. Ta nadležnost je isključiva osim ako su se stranke drukčije sporazumjele [...]”.

15. Člankom 29. Uredbe br. 1215/2012 predviđa se:

„1. Ne dovodeći u pitanje članak 31. stavak 2., ako su pred sudovima različitih država članica pokrenuti postupci u pogledu istog predmeta spora između istih stranaka, svaki sud, osim onog koji je prvi pokrenuo postupak, po službenoj dužnosti zastaje s postupkom sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi pokrenuo postupak.

[...]”

16. Članak 31. Uredbe br. 1215/2012 glasi:

„[...]

2. Ne dovodeći u pitanje članak 26., ako postupak pokrene sud države članice kojem je sporazumom iz članka 25. dodijeljena isključiva nadležnost, svaki sud druge države članice prekida postupak do trenutka kada se sud koji je pokrenuo postupak na temelju sporazuma proglašeni nenadležnim temeljem sporazuma.

3. Ako sud koji je određen u sporazumu utvrdi nadležnost u skladu sa sporazumom, svaki sud druge države članice proglašava se nenadležnim u korist tog suda.

[...]”

17. Člankom 45. Uredbe br. 1215/2012 predviđa se:

„1. Priznavanje sudske odluke odbija se na zahtjev zainteresirane stranke:

ako je takvo priznavanje očigledno suprotno javnom poretku (ordre public) u zamoljenoj državi članici;

[...] ili

(e) ako je presuda suprotna sa:

i. odjeljcima 3., 4. i 5. poglavlja II., ako je tuženik ugovaratelj osiguranja, osiguranik, korisnik ugovora o osiguranju, oštećena stranka, potrošač ili zaposlenik; ili

ii. odjeljkom 6. poglavlja II.

[...]

3. Ne dovodeći u pitanje točku (e) stavka 1., nadležnost suda porijekla ne može se preispitivati. Ispitivanje javnog poretka iz točke (a) stavka 1. ne može se primjenjivati na pravila u vezi nadležnosti.

[...]

18. U članku 71. Uredbe 1215/2012 navodi se:

„1. Ova Uredba ne utječe na konvencije čije su države članice stranke i koje, u pogledu posebnih pitanja, uređuju nadležnost ili priznavanje ili izvršenje presuda.

2. S ciljem njezinog jedinstvenog tumačenja, stavak 1. primjenjuje se na sljedeći način:

[...]

(b) sudske odluke koje su donesene u državi članici od strane suda u provođenju nadležnosti iz konvencije o posebnom pitanju, priznaju se i izvršavaju u drugim državama članicama u skladu s ovom Uredbom.

Ako konvencija o posebnom pitanju, kojoj su država članica porijekla i zamoljena država članica stranke, utvrđuje uvjete za priznavanje i izvršenje sudskih odluka, primjenjuju se ti uvjeti. U svakom slučaju, mogu se primjenjivati odredbe ove Uredbe o priznavanju i izvršenju sudskih odluka.”

III. Činjenično stanje, nacionalni postupak i prethodna pitanja

19. Društvo „ACC Distribution” UAB (u daljnjem tekstu: ACC Distribution), kao klijent, i društvo „Rhenus Logistics” UAB (u daljnjem tekstu: Rhenus Logistics), kao prijevoznik, sklopili su ugovor o prijevozu računalne opreme iz Nizozemske u Litvu. Tijekom prijevoza dio je tereta ukraden.

20. U članku 3. ugovora o prijevozu bilo je predviđeno da „o sporovima i nesporazumima koji se ne riješe pregovorima između stranaka odlučuje sud na čijem je području nadležnosti registrirana službena adresa klijenta”. Budući da se sjedište društva ACC Distribution (klijenta) nalazi u Litvi, stranke su se sporazumjele o tome da su nadležni litavski sudovi.

21. Nakon krađe osiguravajuće društvo Gjensidige, koje je osiguravalo pošiljku, isplatilo je 21. travnja 2017. društvu ACC Distribution osigurninu u iznosu od 205 108,89 eura.

22. Rhenus Logistics, među ostalim tužiteljima, podnio je 3. veljače 2017. tužbu rechtbanku Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant, Nizozemska) protiv, među ostalim, društava ACC Distribution i Gjensidige. Čini se da iz spisa proizlazi, što treba provjeriti sud koji je uputio zahtjev, da se Rhenus Logistics pozvao na CMR (čijim je područjem primjene obuhvaćen spor), kojim se tužitelju omogućuje da postupak pokrene, među ostalim, pred sudovima država na čijem se državnom području nalazi mjesto u kojem je prijevoznik preuzeo robu⁷.

23. Ta je tužba podnesena radi utvrđenja da je građanskopravna odgovornost prijevoznika u kontekstu navedene krađe bila ograničena. ACC Distribution i Gjensidige istaknuli su prigovor protiv nadležnosti nizozemskog suda, pri čemu su se pozvali na sporazum o izboru suda koji čini

⁷ Za više pojedinosti vidjeti i bilješku 13. u nastavku.

dio ugovora o prijevozu. Taj je prigovor odbijen uz obrazloženje da je sporazum o izboru suda ništav u skladu s člankom 41. stavkom 1. CMR-a jer se njime ograničava izbor sudova koji na temelju članka 31. stavka 1. te konvencije mogu biti nadležni za rješavanje spora o kojem je riječ.

24. Gjensidige je 19. rujna 2017. protiv društva Rhenus Logistics pokrenuo sudski postupak radi naknade štete u iznosu od 205 108,89 eura s kamatama pred Kauno apygardos teismasom (Okružni sud u Kaunasu, Litva). Ta se tužba temeljila na subrogaciji, za koju je Gjensidige tvrdio da je nastala nakon što je isplatio osigurninu društvu ACC Distribution.

25. U svojem odgovoru na tužbu Rhenus Logistics zatražio je odbijanje tužbe, pri čemu je tvrdio da je ona dovela do situacije litispendencije koju treba riješiti tako da se prizna nadležnost Rechtbanku Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant), pred kojim je pokrenut prvi postupak.

26. U tom je kontekstu Kauno apygardos teismas (Okružni sud u Kaunasu) prekinuo postupak. Tu je odluku u žalbenom postupku potvrdio Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve).

27. U odluci od 25. rujna 2019. Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) utvrdio je da je odgovornost, među ostalim, društva Rhenus Logistics prema, među ostalim, društvima ACC Distribution i Gjensidige ograničena te da iznos naknade štete ne može prekoračivati iznos naknade koji se utvrđuje na temelju članka 23. stavka 3. CMR-a⁸. Protiv te odluke nije podnesena žalba.

28. U skladu s tom odlukom Rhenus Logistics isplatio je odgovarajući iznos društvu Gjensidige. Potonje društvo zatim je podnijelo zahtjev za djelomično povlačenje tražbine koja je bila predmet sudskog postupka koji je bio u tijeku u Litvi te je zatražio podmirenje ostatka tražbine.

29. Odlukom od 22. svibnja 2020. Kauno apygardos teismas (Okružni sud u Kaunasu) prihvatio je djelomično povlačenje tražbine, dok je u preostalom dijelu tužbu odbio, te je utvrdio da je odluka Rechtbanka Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) postala konačna. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve) potvrdio je to stajalište.

30. Gjensidige je 2. lipnja 2021. podnio žalbu u kasacijskom postupku Lietuvos Aukščiausiasis Teismasu (Vrhovni sud Litve). Gjensidige je tvrdio, među ostalim, da se, suprotno CMR-u, Uredbom br. 1215/2012 utvrđuje isključiva nadležnost sudova utvrđenih u sporazumu o izboru suda i da bi situacija koja je nastala u glavnom postupku trebala dovesti do davanja prednosti toj uredbi. Prema mišljenju te stranke, suprotno rješenje imalo bi nepovoljnije posljedice za pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta te se njime ne bi štitilo, među ostalim, načelo predvidljivosti nadležnosti i načelo dobrog sudovanja.

⁸ U članku 23. stavku 1. CMR-a navodi se da, „kad je u skladu s odredbama ove Konvencije prijevoznik dužan nadoknaditi štetu zbog potpunog ili djelomičnog gubitka robe, ta se naknada štete izračunava prema vrijednosti robe u mjestu i u vrijeme preuzimanja”. U članku 23. stavku 3. te konvencije dodaje se da „naknada štete ni u kojem slučaju ne smije prekoračiti 8,33 obračunske jedinice po kilogramu bruto težine izgubljene robe”.

31. Budući da je u tom pogledu imao dvojbe, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Može li se članak 71. Uredbe br. 1215/2012, u vezi s člancima 25., 29. i 31. te uvodnim izjavama 21. i 22. te uredbe, tumačiti na način da dopušta primjenu članka 31. [CMR-a] i kada je spor koji je obuhvaćen područjem primjene obaju tih pravnih instrumenata predmet sporazuma o nadležnosti?
2. Uzimajući u obzir namjeru zakonodavca da poveća zaštitu sporazumâ o nadležnosti u Europskoj uniji, može li se članak 45. stavak 1. točka (e) podtočka ii. Uredbe br. 1215/2012 šire tumačiti, na način da ne obuhvaća samo odjeljak 6. nego i odjeljak 7. poglavlja II. te uredbe?
3. Uzimajući u obzir posebna obilježja dane situacije i povezane pravne posljedice, može li se pojam ‚javni poredak‘ iz Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da obuhvaća razlog za nepriznavanje sudske odluke druge države članice ako primjena posebne konvencije, kao što je to [CMR], stvara pravnu situaciju u kojoj se u istom slučaju ne poštuje ni sporazum o nadležnosti ni sporazum o primjenjivom pravu?“

32. Pisana očitovanja podnijeli su Rhenus Logistics, Gjensidige, litavska vlada i Europska komisija. Te su stranke isto iznijele usmena očitovanja na raspravi održanoj 23. ožujka 2023.

IV. Ocjena

33. Nakon određenih uvodnih napomena o relevantnim elementima spora iz glavnog postupka (dio A) i o presudi Suda u predmetu TNT Express, na kojoj se barem djelomično temelje pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev (dio B), razmotrit ću meritum prethodnih pitanja (dio C).

34. U tu ću svrhu najprije razmotriti pretpostavku na kojoj se temelji zahtjev u ovom predmetu, odnosno pretpostavku da je i dalje moguće preispitati nadležnost Rechtbanka Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) kao suda porijekla u okviru postupka koji je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev i koji se odnosi na priznavanje sudske odluke donesene u drugoj državi članici. Objasnit ću da je ta pretpostavka pogrešna i da se u takvoj situaciji prekogranični učinci sudske odluke mogu spriječiti samo ako se stranka uspješno pozvala na jedan od razloga za odbijanje njezina priznanja predviđenih u Uredbi br. 1215/2012 (dio C, odjeljak 1.). Sud koji je uputio zahtjev razmatra tu mogućnost u drugom i trećem prethodnom pitanju. Objasnit ću da ti razlozi ne obuhvaćaju situaciju u kojoj se, u biti, sud porijekla proglasio nadležnim iako taj sud nije sud države članice čija je nadležnost utvrđena u sporazumu o izboru suda (dio C, odjeljak 2.).

35. Radi sveobuhvatnosti i za potrebe razmatranja opširne rasprave o tom pitanju u ovom postupku, objasnit ću da relevantno pravilo o nadležnosti sadržano u CMR-u ni u kojem slučaju nije u proturječju s načelima na kojima se temelji Uredba br. 1215/2012, u skladu s kriterijima iz presude TNT Express (dio D).

A. Relevantni elementi spora o kojem je riječ

36. Treba podsjetiti na to da spor u glavnom postupku proizlazi iz krađe dijela tereta tijekom njegova međunarodnog prijevoza. Iako je ugovor o prijevozu sadržavao članak kojim se nadležnost dodjeljuje litavskim sudovima⁹, o sporu nastalom zbog te krađe na kraju je odlučivao nizozemski sud¹⁰.

37. Razlog tomu je činjenica da je taj spor obuhvaćen područjem primjene *ratione materiae* CMR-a, koji ne sadržava samo materijalna pravila o odgovornosti u okviru prijevoza robe cestom, nego i, među ostalim, pravila o nadležnosti koja se primjenjuju na sporove koji proizlaze iz takvog prijevoza.

38. Konkretno, člankom 31. stavkom 1. CMR-a tužitelju se omogućuje izbor između četiriju mogućih pravnih sustava, odnosno može pokrenuti postupak pred, kao prvo, sudovima države koju su sporazumom odredile stranke, kao drugo, sudovima države u kojoj, u biti, tuženik ima domicil¹¹, kao treće, sudovima u mjestu u kojem je prijevoznik preuzeo robu ili, kao četvrto, sudovima u mjestu određenom za dostavu.

39. Iako iz tih pravila proizlazi da se stranke mogu sporazumjeti o izboru suda, čini se da, barem prema stajalištu *Rechtbanka Zeeland-West-Brabant* (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant), takav sporazum ne može biti isključiv¹². Čini se da se s tim mišljenjem slaže i sud koji je uputio zahtjev.

40. Prema mojem shvaćanju, prilikom podnošenja tužbe *Rechtbanku Zeeland-West-Brabant* (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) prijevoznik o kojem je riječ, *Rhenus Logistics*, oslanjao se na treću kategoriju navedenu u točki 38. ovog mišljenja¹³. Čini se da je njegova tužba bila preventivna jer je to društvo njome nastojalo ishoditi sudsko utvrđenje da je njegova odgovornost za štetu nastalu zbog krađe bila ograničena na određeni iznos.

41. Prema mojem shvaćanju, člankom 23. stavkom 3. CMR-a u načelu se ograničava odgovornost koju prijevoznik može snositi zbog gubitka robe¹⁴. Međutim, čini se da se na temelju članka 29. stavka 1. CMR-a to ograničenje odgovornosti ne primjenjuje ako je šteta prouzročena „[prijevoznikovim] namjernim protupravnim postupanjem ili takvom nepažnjom koja se u skladu s pravom suda pred kojim je pokrenut postupak smatra istovjetnom namjernom protupravnim postupanju”.

⁹ Kao što sam to detaljnije objasnio u točki 20. ovog mišljenja.

¹⁰ *Gjensidige* tvrdi da dvije tužbe o kojima je riječ nemaju isti predmet i smatra da one ne uključuju iste stranke. Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da sud koji je uputio zahtjev smatra da su ispunjene pretpostavke za litispenciju. Kao što to taj sud pravilno ističe, za potrebe primjene pravila o litispenciji iz članka 29. Uredbe br. 1215/2012 treba smatrati da negativna deklaratorna presuda i regresna tužba koje su podnesene u pogledu iste štete imaju isti predmet. Presuda od 19. prosinca 2013., *Nipponkoa Insurance Co. (Europe) (C-452/12, EU:C:2013:858, u daljnjem tekstu: presuda Nipponkoa, t. 40. do 49.)*, koja se odnosila na istovjetno pravilo iz Uredbe br. 44/2001, ili presuda od 6. prosinca 1994., *Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, u daljnjem tekstu: presuda Tatry, t. 44.)*.

¹¹ U članku 31. stavku 1. CMR-a konkretnije se upućuje na mjesto u kojem tuženik ima uobičajeno boravište, glavno mjesto poslovanja, podružnicu ili zastupstvo preko kojeg je sklopljen ugovor o prijevozu.

¹² Vidjeti točku 23. ovog mišljenja. Čini se da se stajalište ugovornih stranaka CMR-a o tom pitanju razlikuje. Vidjeti točku 7.3. sažetaka o primjeni članka 31. CMR-a koje je sastavio Institut za međunarodno prometno pravo, a koji se nalaze na sljedećoj poveznici: <https://www.idit.fr/rapports-pays/index.php?lang=en>. Vidjeti i *Commentary on the Convention of 19 May 1956 on the Contract for the International Carriage of Goods by Road (CMR), Ujedinjeni narodi 1975.*, t. 240., str. 64., *ECE/TRANS/14*.

¹³ Iz spisa proizlazi, što treba provjeriti sud koji je uputio zahtjev, da je roba o kojoj je riječ bila namijenjena prijevozu iz Nizozemske u Litvu. Međutim, čini se da sve druge poveznice koje se navode u točki 38. ovog mišljenja upućuju na nadležnost litavskih sudova.

¹⁴ Vidjeti bilješku 8. ovog mišljenja.

42. U tom pogledu, sudovi ugovornih stranaka CMR-a mogu zauzeti drukčija stajališta o okolnostima u kojima se primjenjuje taj članak¹⁵. To u pravilu dovodi do toga da se stranke o kojima je riječ u trenutku nastanka spora natječu u pokretanju postupka pred sudom za koji smatraju da je vjerojatnije da bi mogao dati tumačenje u njihovu korist. To pak može dovesti do pokretanja usporednih sudskih postupaka u različitim državama u svrhu dobivanja, u slučaju stranke koja ima pravo raspolaganja robom, naknade štete, odnosno, u slučaju prijevoznika, utvrđenja kojim se isključuje ili ograničava njegova odgovornost za takvu štetu ili gubitak¹⁶.

43. U ovom postupku Gjensidige se pozvao na različita stajališta, s jedne strane, nizozemskih sudova i, s druge strane, litavskih sudova u pogledu okolnosti u kojima se prijevoznikova odgovornost može smatrati neograničenom. Ta je stranka tvrdila da je stajalište nizozemskih sudova povoljnije za prijevoznike jer teže mogu nastati okolnosti koje dovode do njihove neograničene odgovornosti. Čini se da se sud koji je uputio zahtjev slaže s tim mišljenjem.

44. Rhenus Logistics u Nizozemskoj je uspješno ishodio utvrđenje kojim se ograničava njegova odgovornost. Tu su odluku zatim litavski sudovi priznali u fazama glavnog postupka koje su prethodile onoj koja je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev. U tom je postupku Gjensidige najprije zahtijevao isplatu naknade štete nastale gubitkom dijela tereta. Zatim je svoju tražbinu ograničio na iznos veći od iznosa koji mu je Rhenus Logistics već isplatio u skladu s odlukom nizozemskog suda.

45. U tom kontekstu Gjensidige tvrdi da je priznanje te sudske odluke bilo nezakonito jer se nizozemski sud proglasio nadležnim protivno primjenjivom sporazumu o izboru suda. Prema mišljenju društva Gjensidige, tom je sporazumu trebalo dati prednost zato što je, na temelju članka 25. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012, nadležnost koja proizlazi iz sporazuma o izboru suda u ovom slučaju isključiva¹⁷.

46. Konkretno, ta stranka tvrdi da, s obzirom na to da je spor o kojem je riječ istodobno obuhvaćen područjem primjene CMR-a i (u općenitijem smislu) Uredbom br. 1215/2012 – i s obzirom na to da se čini da oba instrumenta sadržavaju proturječna pravila o učincima sporazuma o izboru suda – priznanje odluke nizozemskog suda treba odbiti jer primjena pravila o nadležnosti iz CMR-a na kojima se ta sudska odluka temelji ima nepovoljnije posljedice za pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta u usporedbi s, prema mojem shvaćanju, primjenom Uredbe br. 1215/2012 kad je riječ o učincima sporazuma o izboru suda.

47. U tom kontekstu sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanja o tome koja pravila o nadležnosti treba primijeniti i o tome treba li odbiti priznanje odluke nizozemskog suda.

48. Kako bi čitatelj u potpunosti razumio argumente društva Gjensidige i pitanja suda koji je uputio zahtjev, a osobito prvo prethodno pitanje, najprije ću razmotriti ono na čemu se vjerojatno temelje, odnosno presudu Suda u predmetu TNT Express.

¹⁵ Vidjeti u tom pogledu mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:50, u daljnjem tekstu: mišljenje u predmetu TNT Express, t. 22.). Iz spisa proizlazi da razlike u tom pogledu postoje i između nizozemske i litavske sudske prakse.

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Ističem da se na temelju članka 25. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012 sporazum o izboru suda smatra isključivim, osim ako je drukčije navedeno.

B. Posebne međunarodne konvencije: davanje prednosti, ali pod određenim uvjetima

49. U članku 71. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012 priznaje se postojanje posebnih pravila o nadležnosti i izvršenju koja mogu biti sadržana u posebnim međunarodnim konvencijama kojima su pristupile države članice te se tim instrumentima daje prednost. Naime, u toj se odredbi navodi da ta uredba „ne utječe na konvencije čije su države članice stranke i koje, u pogledu posebnih pitanja, uređuju nadležnost ili priznavanje ili izvršenje presuda”.

50. U uvodnoj izjavi 35. te uredbe to se „kolizijsko pravilo”¹⁸ predstavlja kao izraz poštovanja međunarodnih obveza država članica. Iako zbog tog izbora riječi čitatelj može pomisliti da se članak 71. Uredbe br. 1215/2012 odnosi na obveze preuzete u odnosu na treće zemlje, u tekstu članka 71., a osobito drugoj rečenici njegova stavka 2., jasno se navodi, kao što je to istaknula Komisija, da se on primjenjuje i u odnosima unutar Unije¹⁹.

51. Isto tako, članak 71. prethodno je opisan i kao odredba kojom se priznaje posebnost područja koja se uređuju posebnim konvencijama²⁰.

52. Prethodno je to pravilo bilo jednako sročeno u članku 71. stavku 1. Uredbe br. 44/2001, koja je prethodila Uredbi br. 1215/2012.

53. Tumačenje tog pravila bilo je u središtu presude TNT Express²¹, koju je Sud donio u sporu između istoimenog prijevoznikog društva i osiguravatelja tereta izgubljenog tijekom prijevoza. U tom se postupku društvo TNT protivilo izvršenju u Nizozemskoj odluke njemačkog suda kojom mu se nalaže naknada štete nastale zbog takvog gubitka.

54. Bit prethodnih pitanja odnosila se na pitanje slično onomu koje se implicitno postavlja u ovom predmetu, a to je može li sud zamoljene države članice (u ovom slučaju Nizozemske) preispitivati nadležnost njemačkog suda (kao suda porijekla)²². Iako je to bilo zabranjeno na temelju (tada primjenjive) Uredbe br. 44/2001 (kao što je to danas zabranjeno na temelju Uredbe br. 1215/2012), isto rješenje ne proizlazi nužno iz CMR-a.

55. Zbog tog je razloga Sud morao ispitati odnos između tih dvaju instrumenata. U tom je pogledu Sud jasno utvrdio da nadređenost koja se člankom 71. te uredbe dodjeljuje posebnim međunarodnim konvencijama, kao što je CMR, ovisi o ispunjenju jednog važnog uvjeta: pravila koja proizlaze iz tih konvencija imaju prednost ako „su izrazito predvidljiva, ako olakšavaju dobro sudovanje i omogućuju smanjenje rizika od vođenja usporednih postupaka te ako osiguravaju, pod

¹⁸ Cremona, M., „The Internal Market and Private International Law Regimes: A Comment on Case C-533/08 TNT Express Nederland BV v AXA Versicherung AG, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 4 May 2010”, EUI Department of Law Working Paper No. 2014/08, srpanj 2014., str. 12. Uvodna izjava 35. Uredbe br. 1215/2012 određuje da „poštivanje međunarodnih obveza koje su preuzele države članice znači da ova Uredba ne bi trebala utjecati na konvencije koje se odnose na posebna pitanja, a kojih su države članice stranke”.

¹⁹ Presuda TNT Express, t. 47.

²⁰ Presuda Tatry, t. 24. Vidjeti i presudu TNT Express, t. 48. i navedenu sudsku praksu, te mišljenje nezavisnog odvjetnika H. Saugmandsgaarda Øea u predmetu Brite Strike Technologies (C-230/15, EU:C:2016:366, t. 31.). Nedvojbeno je da se na toj logici osobito temelji članak 57. Briselske konvencije iz 1968. Ta odredba, o kojoj je bila riječ u presudi Tatry, prethodila je članku 71. Uredbe br. 44/2001 i od te se odredbe razlikovala samo (ali osobito) po tome što se njome zadržavala mogućnost da države članice potpišu takve posebne konvencije pro futuro. Presuda TNT Express, t. 38.

²¹ Navedena u bilješci 3. ovog mišljenja

²² Mišljenje u predmetu TNT Express, t. 27.

uvjetima koji su barem jednako povoljni kao oni predviđeni Uredbom, slobodno kretanje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima i uzajamno povjerenje u sudovanje u Uniji (favor executionis)”²³.

56. Sud je do tog zaključka došao nakon što je objasnio da pravila sadržana u posebnim međunarodnim konvencijama ne mogu dovesti do „rezultata koji bi bili manje povoljni za ostvarenje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta od rezultata do kojih dovode odredbe navedene uredbe”²⁴ i da ona ne mogu „ugroziti načela na kojima počiva pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima u Europskoj uniji [...]”²⁵.

57. Analizirat ću konkretan zaključak koji je Sud u tom predmetu iznio na temelju tih razmatranja. U ovoj je fazi dovoljno napomenuti da su mišljenja koja su pravni stručnjaci iznijeli u pogledu općih kriterija utvrđenih u toj presudi bila podijeljena, pri čemu su u biti istaknuli da bi te kriterije bilo teško primijeniti²⁶, dok bi pravila iz članka 71. trebala predstavljati jednostavna kolizijska pravila, kao i da je njihovo postojanje „u određenoj mjeri agresivno”²⁷ prema tekstu te odredbe²⁸. Istodobno su prepoznali da se tom presudom nudi rješenje za moguću prijetnju koju bi za zajednički sustav priznavanja sudskih odluka mogla predstavljati primjena različitih pravila posebnih konvencija na situacije unutar Unije²⁹.

58. Neovisno o tome, kriteriji razrađeni u presudi TNT Express, na kojima se sada temelji primjena članka 71. Uredbe br. 1215/2012, postali su neizbježan element usporedne ocjene potencijalno suprotstavljenih sustava nadležnosti i izvršenja³⁰. Razumljivo, razmatranja koja se temelje na tim kriterijima mogu se pronaći u podnescima iz glavnog postupka i u razmišljanjima zbog kojih je sud koji je uputio zahtjev uputio zahtjev za prethodnu odluku u ovom predmetu, koji ću sada detaljnije razmotriti.

C. Prethodna pitanja upućena u ovom predmetu

59. Čini se da tri prethodna pitanja upućena u ovom predmetu odražavaju zabrinutost suda koji je uputio zahtjev u pogledu mogućeg nepoštovanja sporazuma o izboru suda koji su sklopile stranke glavnog postupka zbog toga što se Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) proglasio nadležnim za odlučivanje o zahtjevu društva Rhenus Logistics.

²³ Presuda TNT Express, t. 56.

²⁴ Ibidem, t. 51.

²⁵ Sud je utvrdio da je riječ o načelima slobodnog kretanja sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, predvidljivosti nadležnih sudova i, slijedom toga, pravne sigurnosti za stranke, dobrog sudovanja, smanjenja rizika od vođenja usporednih postupaka i uzajamnog povjerenja u sudovanje u Europskoj uniji, pri čemu je uputio na uvodne izjave 6., 11., 12. i 15. do 17. Uredbe br. 44/2001. Presuda TNT Express, t. 49.

²⁶ Cremona, M., navedeno u bilješci 18. ovog mišljenja, str. 6.

²⁷ Kuijper, P. J., „The Changing Status of Private International Law Treaties of the Member States in Relation to Regulations No. 44/2001”, Legal Issues of Economic Integration, 2011., str. 89. do 104., osobito str. 99.

²⁸ Vidjeti također Attal, M., „Droit international privé communautaire et conventions internationales: une délicate articulation”, Petites affiches, br. 238, 2010., str. 22.

²⁹ Kuijper, P. J., navedeno u bilješci 27. ovog mišljenja, str. 102. Za drukčije stajalište vidjeti Cremona, navedeno u bilješci 18. ovog mišljenja, str. 6.

³⁰ Na što se podsjeća u presudi Nipponkoa, t. 36. do 39.; presudi od 4. rujna 2014., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, u daljnjem tekstu: presuda Nickel & Goeldner Spedition, t. 38.) i u presudi od 14. srpnja 2016., Brite Strike Technologies (C-230/15, EU:C:2016:560, u daljnjem tekstu: presuda Brite Strike Technologies, t. 65.).

60. Prvo prethodno pitanje odnosi se, konkretnije, na to dopušta li se člankom 71. Uredbe br. 1215/2012, u vezi s njezinim uvodnim izjavama 21. i 22., primjena alternativnih pravila o nadležnosti iz članka 31. stavka 1. CMR-a kad je spor o kojem je riječ uređen sporazumom o izboru suda.

61. Bojim se da se to pitanje temelji na pretpostavci prema kojoj sud koji je uputio zahtjev i dalje može u fazi priznavanja preispitivati nadležnost suda porijekla. U nastavku ću objasniti da takvo preispitivanje nije moguće i da stoga odgovor na prvo pitanje nije relevantan za glavni postupak (dio C, odjeljak 1.).

62. Umjesto toga, ako stranka želi spriječiti prekogranične učinke sudske odluke, ona se u tu svrhu mora pozvati na jedan od razloga za odbijanje njezina priznanja iz Uredbe br. 1215/2012. Stoga ću razmotriti tu problematiku te ću se, konkretno, posvetiti drugom i trećem prethodnom pitanju, kojima sud koji je uputio zahtjev želi saznati treba li činjenica da je sporazumu o izboru suda oduzet učinak dovesti do odbijanja priznanja odluke nizozemskog suda. Objasnit ću da na ta pitanja treba odgovoriti niječno (dio C, odjeljak 2.).

1. Nemogućnost suda koji je uputio zahtjev da preispituje nadležnost suda porijekla

63. Kao što to proizlazi iz uvodne izjave 26. Uredbe br. 1215/2012, pravila priznavanja i izvršenja predviđena tom uredbom temelje se na uzajamnom povjerenju u sudovanje u Europskoj uniji. Primjena tih pravila polazi od pretpostavke da se s odlukom sudova druge države članice treba postupati kao da je donesena u zamoljenoj državi članici³¹.

64. Slijedom toga, i kao što je to Komisija u biti istaknula na raspravi u ovom postupku, jedan od temeljnih obilježja sustava uspostavljenog Uredbom br. 1215/2012 jest automatsko priznavanje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima koje su donijeli sudovi druge države članice. Naime, tim se sustavom isključuje mogućnost da sudovi zamoljene države članice preispituju nadležnost sudova države članice porijekla, kao što se to navodi u članku 45. stavku 3. Uredbe br. 1215/2012³².

65. Međutim, situacija o kojoj je riječ u glavnom postupku ne uređuje se (ili barem ne isključivo, kao što ću to objasniti u nastavku) Uredbom br. 1215/2012, nego posebnim pravilima CMR-a, kojima se člankom 71. Uredbe br. 1215/2012 daje prednost. Stoga se postavlja pitanje primjenjuje li se zabrana preispitivanja nadležnosti suda porijekla i u takvoj situaciji.

66. Smatram da se primjenjuje.

67. U tom pogledu, ističem, kao prvo, da CMR nije instrument prava Unije te ga Sud stoga nije nadležan tumačiti³³.

³¹ Vidjeti u kontekstu Uredbe br. 44/2001 i presudu od 16. srpnja 2015., Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, t. 40. i navedena sudska praksa, u daljnjem tekstu: presuda Diageo Brands).

³² Kao što to potvrđuje ustaljena sudska praksa Suda. Vidjeti nedavnu presudu od 7. travnja 2022., H Limited (C-568/20, EU:C:2022:264, u daljnjem tekstu: presuda H Limited, t. 31. i navedena sudska praksa). U kontekstu Uredbe br. 44/2001 vidjeti presude od 28. travnja 2009., Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, t. 49.) i od 15. studenoga 2012., Gothaer Allgemeine Versicherung i dr. (C-456/11, EU:C:2012:719, t. 35. i navedena sudska praksa). U kontekstu Briselske konvencije iz 1968. vidjeti presudu od 28. ožujka 2000., Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, t. 31.).

³³ Presuda TNT Express, t. 63.

68. Međutim, to ograničenje ne znači da Sud ne može uzeti u obzir tekst takvih instrumenata kako bi se upoznao s njihovim sadržajem. U suprotnom bi bilo nemoguće utvrditi sadržavaju li te konvencije suprotstavljena pravila³⁴.

69. Na temelju toga, kao drugo, kad je riječ o konkretnom sadržaju CMR-a, ističem da su pravila CMR-a u pogledu priznavanja i izvršenja prilično rudimentarna, što su u ovom postupku priznali i Rhenus Logistics i Gjensidige³⁵.

70. Ta se pravila navode u članku 31. stavku 3. CMR-a, kojim se predviđa obvezno izvršenje u drugim ugovornim strankama sudske odluke donesene u jednoj ugovornoj stranci, uz ispunjavanje određenih „formalnosti”, te se isključuje ponovno odlučivanje o meritumu predmeta.

71. Čini se da drugi aspekti priznavanja i izvršenja nisu uređeni, što znači da ta pravila treba utvrditi u skladu s pravom zamoljene države³⁶.

72. Kad je riječ o državama članicama, to je pravo utvrđeno u Uredbi br. 1215/2012. Stoga smatram da je primjenjivi sustav onaj koji je utvrđen u članku 45. i sljedećim člancima te uredbe i koji uključuje prethodno navedeno osnovno pravilo kojim se u pravnom prostoru unutar Unije zabranjuje preispitivanje nadležnosti suda porijekla.

73. Osim toga, i neovisno o prethodno navedenom, presuda TNT Express dovodi do istog zaključka.

74. Naime, nakon što je utvrdio opće kriterije kojima se ograničava područje primjene članka 71. Uredbe br. 1215/2012, kako su opisani u prethodnom odjeljku, Sud je podsjetio na to da „sud zamoljene države nikad nije u boljem položaju od suda države porijekla da ocijeni je li potonji sud nadležan”³⁷. Sud je objasnio da se upravo na toj činjenici temelji zabrana takvog preispitivanja u pravu Unije.

75. Iako Sud nije izričito naveo protivi li se doista načelima na kojima se temelji funkcioniranje Uredbe br. 44/2001 preispitivanje nadležnosti suda u kontekstu primjene posebne konvencije, presuda TNT Express općenito se tumači na način da se njome potvrđuje ta mogućnost³⁸. Na raspravi u ovom postupku Komisija i litavska vlada iznijele su u biti isto stajalište.

76. Stoga, ukratko, smatram da – neovisno o tome promatra li se to pitanje kroz prizmu kriterija utvrđenih u presudi TNT Express ili na temelju teksta CMR-a – sudu države članice, od kojeg se zahtijeva priznavanje sudske odluke koju je primjenom te konvencije donio sud druge države članice, nije dopušteno preispitivati nadležnost suda porijekla. Slijedom toga, odgovor na prvo prethodno pitanje nije relevantan za rješavanje spora koji se vodi pred sudom koji je uputio

³⁴ Slažem se da se ta situacija ne razlikuje od one u kojoj se od Suda zahtijeva da uzme u obzir odredbe nacionalnog prava kako bi utvrdio protive li se one pravu Unije. Mišljenje u predmetu TNT Express, t. 76. i 78. Ne razlikuje se ni od one u kojoj Sud uzima u obzir sadržaj međunarodnih sporazuma u smislu članka 351. UFEU-a kako bi utvrdio trebaju li države članice otkloniti „neusklađenosti” na temelju te odredbe.

³⁵ Podsjećam na to da ta konvencija potječe iz 1956. te da je izmijenjena 1978. i 2008. (vidjeti bilješku 4. ovog mišljenja). Te izmjene nisu relevantne za ovaj predmet.

³⁶ Vidjeti u tom smislu mišljenje u predmetu TNT Express, t. 93.

³⁷ Presuda TNT Express, t. 55.

³⁸ Vidjeti primjerice Lamont-Black, S., „The UK Supreme Court on jurisdiction over successive CMR Convention carriers and European Union rules”, *Uniform Law Review*, sv. 21., izdanje 4., 2016., str. 487. do 509., osobito str. 498., i Kuijper, P. J., navedeno u bilješci 27. ovog mišljenja, str. 99. (gdje se ipak ističe da taj zaključak nije bio u potpunosti neminovan).

zahtjev jer taj sud ne može preispitivati je li se Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) pravilno proglasio nadležnim prije donošenja sudske odluke o čijem je priznavanju riječ u glavnom postupku.

77. S obzirom na to pojašnjenje, sada ću razmotriti pitanje može li činjenica da se taj sud proglasio nadležnim neovisno o sporazumu o izboru suda o kojem je riječ predstavljati razlog na temelju kojeg se može odbiti priznanje sudske odluke koja iz toga proizlazi.

2. Može li se odbiti priznanje sudske odluke ako se nije uzeo u obzir sporazum o izboru suda?

78. Kao što sam to prethodno objasnio, spor koji je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev obuhvaćen je područjem primjene CMR-a. U skladu s člankom 71. Uredbe br. 1215/2012, ta konvencija ima prednost pred tom uredbom³⁹. Stoga se na prvi pogled može činiti iznenađujućim da se odgovor na pitanje dopušta li se odredbama Uredbe br. 1215/2012 odbijanje priznanja prethodno navedene sudske odluke traži u toj uredbi.

79. Međutim, već sam objasnio da su u nedostatku posebnih pravila u tom smislu u CMR-u primjenjiva pravila ona koja su utvrđena u pravu zamoljene države članice, odnosno, u slučaju Litve, u Uredbi br. 1215/2012. Stoga je sud koji je uputio zahtjev pravilno odlučio detaljnije ispitati taj pravni instrument.

80. Kao što sam to već naveo, Uredba br. 1215/2012 temelji se na automatskom priznavanju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima koje su donijeli sudovi druge države članice.

81. Iznimno od tog pravila, priznavanje se može odbiti samo na temelju jednog od razloga izričito predviđenih u članku 45. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012 (ako se, kao što to ističe Komisija, podnese zahtjev u tu svrhu).

82. U dijelu koji je relevantan za ovaj predmet, ti razlozi uključuju, s jedne strane, i u skladu s člankom 45. stavkom 1. točkom (e) podtočkom ii. Uredbe br. 1215/2012, povredu pravila o nadležnosti iz poglavlja II. odjeljka 6. te uredbe (drugo prethodno pitanje) i, s druge strane, situaciju u kojoj se priznavanje sudske odluke o kojoj je riječ smatra očigledno suprotnim javnom poretku u zamoljenoj državi članici, kao što se to predviđa člankom 45. stavkom 1. točkom (a) Uredbe br. 1215/2012 (treće prethodno pitanje).

83. Sud koji je uputio zahtjev svjestan je da nijedan od tih razloga u načelu ne obuhvaća situaciju o kojoj je ovdje riječ. Međutim, drugim i trećim pitanjem, koja ću razmotriti u nastavku, sud koji je uputio zahtjev pita može li se priznanje odluke nizozemskog suda odbiti na temelju širokog tumačenja tih razloga.

a) Široko tumačenje razloga iz članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. Uredbe br. 1215/2012

84. Iz članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. Uredbe br. 1215/2012 proizlazi da se, ako je u tu svrhu podnesen zahtjev, priznavanje sudske odluke odbija ako je ona protivna pravilima o nadležnosti utvrđenima u poglavlju II. odjeljku 6. te uredbe.

³⁹ Vidjeti i članak 71. stavak 2. točku (b) i članak 71. stavak 2. drugu rečenicu Uredbe br. 1215/2012.

85. Pravilima koja su ondje opisana (konkretno u članku 24., koji je jedina odredba prethodno navedenog odjeljka) utvrđuje se isključiva nadležnost za sporove koji se odnose na pet navedenih područja. Ukratko, ta su područja: i. određeni aspekti povezani s nekretninama, ii. određena pitanja povezana s trgovačkim društvima, iii. valjanost upisa u javne registre, iv. valjanost patenata, žigova, dizajna ili drugih sličnih prava te v. izvršenje sudskih odluka.

86. Od tih se pravila o nadležnosti ne može odstupiti sporazumom⁴⁰ te se njihov smisao objašnjava upućivanjem na konkretnu vezu između područja o kojima je riječ i navedene države članice⁴¹.

87. Konkretno, iz prethodnog opisa proizlazi da se odjeljak 6. poglavlja II. Uredbe br. 1215/2012 ne primjenjuje na sporazume o izboru suda. Podsjećam na to da su ti sporazumi obuhvaćeni odjeljkom 7. tog poglavlja.

88. Sud koji je uputio zahtjev svjestan je te činjenice, ali drugim pitanjem pita jesu li zakonodavne izmjene uvedene Uredbom br. 1215/2012, kojima je povećana zaštita sporazumâ o izboru suda, dovele do toga da pravilo iz članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. treba šire tumačiti, na način da ne obuhvaća samo povredu pravilâ iz poglavlja II. odjeljka 6. te uredbe, nego i povredu poglavlja II. odjeljka 7.

89. Mislim da nisu.

90. Sud koji je uputio zahtjev pravilno podsjeća na to da se, u usporedbi s Uredbom br. 44/2001, Uredbom br. 1215/2012 jača djelotvornost takvih sporazuma time što se u njezinu članku 31. stavcima 2. i 3. predviđa posebno pravilo o litispendenciji⁴².

91. Međutim, neovisno o toj promjeni, zakonodavac Unije odlučio je ne uključiti je u sustav razloga na temelju koji se može odbiti priznanje sudske odluke.

92. Popis tih razloga navodi se u članku 45. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012 i taksativan je⁴³.

93. Logično je onda da to vrijedi i za, konkretno, razlog koji se navodi u članku 45. stavku 1. točki (e) podtočki ii. tog akta i koji se odnosi na povredu pravilâ o isključivoj nadležnosti iz poglavlja II. odjeljka 6. Uredbe br. 1215/2012.

94. Međutim, sud koji je uputio zahtjev ističe da, ako ne postoji razlog na temelju kojeg bi se moglo odbiti priznanje sudske odluke kojom se povređuje isključivi sporazum o izboru suda, povreda takvog sporazuma neće imati posljedice.

⁴⁰ Kao što to proizlazi iz članka 25. stavka 4. Uredbe br. 1215/2012, u kojem se utvrđuje da „sporazumi [...] kojima se dodjeljuje nadležnost nemaju pravnu snagu [...] ako isključuju nadležnost sudova koji na temelju članka 24. imaju isključivu nadležnost”.

⁴¹ Vidjeti presudu od 13. srpnja 2000., Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399, t. 46.) u kontekstu članka 16. Briselske konvencije iz 1968. Vidjeti primjerice i mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu Apostolides (C-420/07, EU:C:2008:749, t. 83.) u pogledu nadležnosti za sporove čiji su predmet stvarna prava na nekretninama.

⁴² Iz tih odredbi proizlazi da, kad su u tijeku usporedni postupci od kojih se jedan vodi pred sudom pred kojim je pokrenut postupak na temelju sporazuma o izboru suda, bilo koji sud druge države članice treba se suzdržati od odlučivanja o pitanju kad sud određen u sporazumu potvrdi svoju nadležnost, sve dok se taj sud proglašeni nenadležnim. Vidjeti i uvodnu izjavu 22. Uredbe br. 1215/2012.

⁴³ Vidjeti presudu H Limited, t. 31. ili, u kontekstu Uredbe br. 44/2001, presudu od 23. listopada 2014., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, t. 46. i navedena sudska praksa, u daljnjem tekstu: presuda flyLAL). Vidjeti i uvodnu izjavu 30., na koju je pravilno podsjetila litavska vlada, u skladu s kojom bi „[p]riznavanje sudske odluke trebalo [...] odbiti, samo ako postoji jedan ili više razloga za odbijanje iz ove Uredbe”.

95. Bojim se da je to logika funkcioniranja Uredbe br. 1215/2012 u njezinu trenutačnom obliku, a riječ je o logici kojom se potiče automatsko priznavanje sudskih odluka, čak i u slučaju nepoštovanja pravila o nadležnosti koja su njome predviđena, osim u slučajevima taksativno navedenima u članku 45. stavku 1. te uredbe⁴⁴.

96. Kad je riječ o povredi pravila o nadležnosti, u toj se odredbi navodi da je odbijanje priznanja dopušteno samo ako je ono protivno (i.) pravilima iz poglavlja II. odjeljka 6. te uredbe, što sam već iznio u ovom mišljenju (članak 45. stavak 1. točka (e) podtočka ii. Uredbe br. 1215/2012), ili (ii.) pravilima iz drugih odjeljaka tog poglavlja čija je svrha, ukratko, zaštititi stranku koja se smatra slabom (članak 45. stavak 1. točka (e) podtočka i. te uredbe)⁴⁵. Suprotno tomu, u članku 45. stavku 1. ne navodi se povreda drugih pravila o nadležnosti predviđenih Uredbom br. 1215/2012.

97. Valja podsjetiti na to da razlozi utvrđeni u članku 45. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012 predstavljaju iznimke od općeg pravila na temelju kojeg se odluke koje su donijeli sudovi drugih država članica automatski priznaju. Ipak, smatram da je u kontekstu ovog predmeta suviše podsjećati na opće načelo tumačenja prema kojem iznimke treba usko tumačiti. Takvo je načelo korisno kad je opseg iznimke neodređen. Međutim, u ovom predmetu to nije slučaj. Članak 45. stavak 1. točka (e) podtočka ii. Uredbe br. 1215/2012 jasan je te se u njemu navode konkretna pravila o nadležnosti čija povreda može biti obuhvaćena njegovim područjem primjene. U tim okolnostima tumačenje koje razmatra sud koji je uputio zahtjev i koje je predložio Gjensidige jednostavno bi bilo protivno tekstu te odredbe.

98. Zaključno, smatram da bi zakonodavac Unije, da je imao namjeru sporazumima o izboru suda osigurati zaštitu koja je toliko snažna da povreda tih sporazuma predstavlja novi razlog za odbijanje, to vjerojatno izričito utvrdio. Suprotno tomu, tekst odredbe o kojoj je riječ, kojim se omogućuje odbijanje priznanja sudske odluke, upućuje na to da taj zakonodavac očito nije imao tu namjeru.

b) Široko tumačenje razloga povezanog s javnim poretkom

99. Trećim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev želi saznati može li situacija o kojoj je riječ u ovom predmetu dovesti do širokog tumačenja razloga iz članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012, u skladu s kojim se priznavanje sudske odluke u načelu odbija ako je takvo priznavanje očigledno suprotno javnom poretku u zamoljenoj državi članici.

100. Smatram da se sva razmatranja koja sam iznio u pogledu razloga iz članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. primjenjuju mutatis mutandis jer je tekst članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012 jednako jasan.

101. Naime, odgovor na treće prethodno pitanje djelomično je sadržan u članku 45. stavku 3. Uredbe br. 1215/2012, kao što to u biti ističe litavska vlada. Tom se odredbom predviđa da se kriterij javnog poretka „ne može [...] primjenjivati na pravila u vezi nadležnosti”. Tom se odredbom ne dovode u pitanje razlozi iz članka 45. stavka 1. točke (e) Uredbe br. 1215/2012 o kojima je bila riječ u prethodnom pododjeljku ovog mišljenja i ne vidim zašto bi tu odredbu trebalo tumačiti drukčije od samog njezina teksta.

⁴⁴ Kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, navodna povreda pravila o nadležnosti može se osporavati pravnim sredstvima dostupnima u državi članici suda o kojem je riječ.

⁴⁵ Riječ je o poglavlju II. odjeljcima 3., 4. ili 5. Uredbe br. 1215/2012.

102. Usto, sud koji je uputio zahtjev trećim pitanjem pita, kad je riječ o primjenjivosti razloga povezanog s javnim poretkom, kako postupiti ne samo u situaciji u kojoj se nije poštovao sporazum o izboru suda, nego i u situaciji koja uključuje povredu sporazuma o primjenjivom pravu.

103. Međutim, u spisu predmeta ne navode se nikakve informacije o sklapanju takvog sporazuma između uključenih stranaka.

104. Stoga se čini da je taj dio trećeg pitanja nedopušten.

105. Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ipak proizlazi da sud koji je uputio zahtjev ima dvojbe u pogledu činjenice da je Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant), time što se proglasio nadležnim za spor o kojem je riječ, izazvao primjenu nizozemskog prava na meritum spora, što je pak dovelo do toga da se prijevoznikova odgovornost utvrđuje na temelju nizozemskog prava, a ne litavskog prava. Sud koji je uputio zahtjev smatra da tuženik u postupku koji se vodi pred nizozemskim sudom (odnosno, koliko shvaćam, Gjensidige) nije mogao predvidjeti takve posljedice. Te napomene shvaćam kao da znače da o pitanju prijevoznikove odgovornosti trebalo odlučiti na temelju litavskog prava, a ne na temelju nizozemskog prava, te da je to dovelo do nepovoljnijeg ishoda za stranku kao što je Gjensidige.

106. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe i kako se čini da je članak 29. stavak 1. CMR-a, u kojem se upućuje na nacionalno pravo kad je riječ o uvjetima pod kojima se prijevoznikova odgovornost može smatrati neograničenom⁴⁶, protivan članku 3. i članku 5. stavku 1. Uredbe (EZ) br. 593/2008⁴⁷.

107. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev dvoji u pogledu toga je li situacija koja je nastala u skladu s temeljnim pravom na pošteno suđenje i načelima na kojima se, prema mojem shvaćanju, temelji Uredba br. 1215/2012.

108. U tom pogledu ističem, prije svega, da se postupak koji je u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev kao što sam to već više puta istaknuo, odnosi na priznavanje sudske odluke donesene u drugoj državi članici.

109. U ovom je kontekstu stoga ključno pitanje može li se razlikama u materijalnom pravu za koje se čini da postoje između nizozemskog i litavskog prava u pogledu opsega prijevoznikove odgovornosti opravdati odbijanje donesene sudske odluke na temelju primjene razloga povezanog s javnim poretkom iz članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012.

110. Smatram da ne može.

111. Kao prvo, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, iako države članice ostaju slobodne odrediti sadržaj pojma javnog poretka sukladno vlastitom nacionalnom poimanju, Sud treba kontrolirati granice u okviru kojih sudovi države članice mogu primijeniti taj pojam radi odbijanja priznanja sudske odluke iz druge države članice⁴⁸.

⁴⁶ Vidjeti točke 41. do 43. ovog mišljenja.

⁴⁷ Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL 2008., L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109. i ispravci SL 2015., L 66, str. 22. i SL 2019., L 149, str. 85.)

⁴⁸ Vidjeti primjerice presudu flyLAL, t. 47. i navedena sudska praksa.

112. Kao drugo, na taj se razlog može pozvati samo u iznimnim slučajevima⁴⁹ i kad bi priznanje predstavljalo „neprihvatljivu povredu pravnog poretka u državi članici u kojoj se traži priznanje [ili, uostalom, u kojoj se priznanje osporava] jer bi ona zadirala u neko temeljno načelo”⁵⁰.

113. Kao treće i suprotno prethodno navedenom, na razlog iz članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012 nije se moguće pozvati samo zbog postojanja različitosti između pravnog pravila primijenjenog od strane suda države podrijetla i onoga koje bi primijenio sud države članice u kojoj se traži priznanje da je odlučivao u glavnoj stvari⁵¹.

114. Čini se da je sud koji je uputio zahtjev najviše zabrinut zbog činjenice da je, zbog navodno pogrešnog određivanja suda nadležnog za odlučivanje o sporu o kojem je riječ, o tom sporu na kraju odlučeno na temelju nizozemskog, a ne litavskog prava.

115. Budući da se ta zabrinutost odražava u tome što nizozemski sud ističe da je pogrešno odredio nizozemsko pravo kao primjenjivo pravo, napominjem da takva pogreška, čak i ako se utvrdi, ne može sama po sebi dovesti do odbijanja priznanja sudske odluke.

116. Iz prethodno navedene sudske prakse proizlazi da je takvo odbijanje moguće samo ako bi se priznavanjem sudske odluke donesene na temelju tog prava povrijedilo načelo koje se u zamoljenoj državi smatra temeljnim načelom.

117. Međutim, kad je riječ o konkretnim posljedicama priznavanja nizozemske sudske odluke u ovom predmetu, sud koji je uputio zahtjev ne objašnjava kako bi navedena različitost u pogledu materijalnog prava utjecala na javni poredak u Litvi ni kako bi priznanje te sudske odluke stoga predstavljalo neprihvatljivu povredu pravnog poretka u toj državi članici jer bi zadiralo u neko temeljno načelo.

118. U tim okolnostima, u odgovoru na drugo i treće prethodno pitanje, smatram da članak 45. stavak 1. točku (a) i članak 45. stavak 1. točku (e) podtočku ii. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da ne obuhvaćaju situaciju u kojoj se sud porijekla proglasio nadležnim na temelju jednog od nekoliko pravila sadržanih u posebnoj konvenciji, u smislu članka 71. Uredbe br. 1215/2012, koja uključuju sporazum o izboru suda, ali se u njima taj sporazum ne kvalificira kao isključiv, te u kojoj sud porijekla nije određen kao nadležni sud u sporazumu o izboru suda koji su sklopile stranke o kojima je riječ. Osim toga, članak 45. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da utvrđena pogreška u pogledu određivanja primjenjivog prava ne može sama po sebi dovesti do odbijanja priznanja sudske odluke zbog toga što je protivna javnom poretku zamoljene države.

119. Smatram da taj odgovor, zajedno s onim navedenim u točki 76. ovog mišljenja, pruža relevantna pojašnjenja koja će sudu koji je uputio zahtjev omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. S obzirom na navedeno, radi sveobuhvatnosti i za potrebe razmatranja opširne rasprave koja se o tom pitanju razvila u ovom postupku, objasnit ću da se pravilima o nadležnosti iz CMR-a ni u kojem slučaju ne povređuju načela na kojima se temelji pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima u Europskoj uniji, u skladu s kriterijima iz presude TNT Express.

⁴⁹ U kontekstu članka 34. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 vidjeti presudu od 28. travnja 2009., Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, t. 55. i navedena sudska praksa).

⁵⁰ Vidjeti presudu Diageo Brands, t. 44. i navedena sudska praksa.

⁵¹ Vidjeti u tom pogledu presudu flyLAL, t. 48. i navedena sudska praksa

D. Kriteriji iz presude TNT Express i neisključiva priroda nadležnosti koja proizlazi iz sporazuma o izboru suda

120. U ovom se predmetu mnogo raspravljalo o pitanju jesu li pravila o nadležnosti koja se navode u CMR-u protivna kriterijima utvrđenima u presudi TNT Express i stoga načelima na kojima se temelji funkcioniranje Uredbe br. 1215/2012.

121. Problem, kako ga doživljava sud koji je uputio zahtjev, proizlazi iz činjenice da se, s jedne strane, Uredbom br. 1215/2012 nadležnost utvrđenu u sporazumu o izboru suda u načelu kvalificira kao isključivu. Međutim, s druge strane, čini se da se CMR-om, iako se njime dopušta utvrđivanje nadležnosti na taj način, isključuje mogućnost da ta nadležnost bude isključiva (barem prema tumačenju te konvencije koje je primijenio Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant), a za koje se čini da ga je prihvatio i sud koji je uputio zahtjev).

122. U tom pogledu prije svega ističem da je Sud u presudi Nickel & Goeldner Spedition već utvrdio, kao što to pravilno ističe sud koji je uputio zahtjev, da pravila o nadležnosti iz članka 31. stavka 1. CMR-a nisu protivna kriterijima utvrđenima u presudi TNT Express. Međutim, kao što to ističe Komisija, Sud je u toj presudi ispitao sva pravila o nadležnosti predviđena člankom 31. stavkom 1. CMR-a (kao što sam to naveo u točki 38. ovog mišljenja) osim onog o kojem je riječ u ovom predmetu⁵².

123. Smatram da zbog tog razloga sud koji je uputio zahtjev pita dovodi li razlika za koju se čini se da postoji između postupanja prema sporazumima o izboru suda u skladu s CMR-om (kako ga, ponovno, tumači Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant)) i postupanja prema njima u skladu s Uredbom br. 1215/2012 do sukoba s načelima na kojima se temelji pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima u Europskoj uniji.

124. Smatram da ne dovodi.

125. Kao prvo i najvažnije, s obzirom na stajalište Rechtbanka Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant), doista se čini da postoji razlika između CMR-a i Uredbe br. 1215/2012 kad je riječ o sustavu koji se primjenjuje na sporazume o izboru suda.

126. Međutim, smatram da ta razlika sama po sebi nije problematična.

127. Naime, kad bi svaka razlika dovela do toga da se Uredbi br. 1215/2012 daje prednost pred posebnim sustavom, time bi se članku 71. stavku 1. te uredbe oduzeo svaki smisao. Nijedan posebni sustav koji odstupa od Uredbe br. 1215/2012 nikada se ne bi mogao primjenjivati u pravnim odnosima unutar Unije. Međutim, takvo se stanje ne može prihvatiti s obzirom na jasan tekst te odredbe.

128. Suprotno tomu, primjenu posebnih pravila koja se možda razlikuju od pravila predviđenih Uredbom br. 1215/2012 treba odbiti samo ako su stvarno protivna načelima koja su navedena u presudi TNT Express. Kad je riječ o pravilima o nadležnosti, u biti su relevantna, s jedne strane, načela izrazite predvidljivosti pravila o nadležnosti i pravne sigurnosti za stranke i, s druge strane, dobrog sudovanja⁵³.

⁵² Presuda Nickel & Goeldner Spedition, t. 39. do 41.

⁵³ Ističem da je Sud u točki 53. presude TNT Express podsjetio na to da su relevantna načela, u kontekstu nadležnosti, izrazita predvidljivost, dobro sudovanje i smanjenje rizika od vođenja usporednih postupaka. U točki 65. presude Brite Strike Technologies kao relevantna načela navode se načelo pravne sigurnosti za stranke i načelo dobrog sudovanja.

129. Prema mojem mišljenju, nijedno od tih načela nije ugroženo.

130. Kao prvo, smatram da je za poštovanje načela izrazite predvidljivosti pravilâ o nadležnosti važno to da tužitelj može lako odlučiti gdje će pokrenuti postupak i to da tuženik može razumno predvidjeti gdje se to može dogoditi.

131. Smatram da je o tome riječ u članku 31. stavku 1. CMR-a. Ta odredba ne sadržava nejasno sročeno pravilo kojim se, primjerice, predviđa utvrđivanje odgovarajućeg suda u svakom slučaju zasebno, uz uzimanje u obzir svih okolnosti i interesa pravde. Umjesto toga, u članku 31. stavku 1. CMR-a predviđa se nekoliko kategorija mjesta, jasno utvrđenih po općim i lako razumljivim skupinama (konkretno i ukratko, mjesto tuženikova sjedišta, mjesto u kojem je prijevoznik preuzeo robu, mjesto određeno za dostavu ili mjesto određeno u sporazumu koji su sklopile stranke).

132. Međutim, čini se da je u središtu spora u ovom predmetu činjenica da nadležnost, kako je uređena CMR-om (u skladu s tumačenjem te konvencije koje je primijenio Rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant)), ne postaje isključiva kad je utvrđena u sporazumu o izboru suda. Upravo suprotno, čini se da se takvim tumačenjem CMR-a zadržavaju sva druga mjesta predviđena člankom 31. stavkom 1. CMR-a.

133. U tom pogledu, točno je da se može tvrditi da pretpostavka isključivosti koja se Uredbom br. 1215/2012 dodjeljuje sporazumima o izboru suda povećava pravnu sigurnost za stranke (a osobito za tuženika) jer se u njoj jasno navodi da se, ako je sklopljen sporazum o izboru suda, i ako nije predviđeno drukčije, drugi hipotetski sudovi u načelu mogu uspješno isključiti.

134. Međutim, smatram da je odlučivanje o tome treba li sud određen na takav način smatrati isključivim u konačnici pitanje politike o kojem se u različitim pravnim porecima (i u različitim područjima tih poredata) mogu zauzeti različita stajališta.

135. U tom pogledu, autori konvencije kojom se uređuje posebno pitanje, kao što je to CMR, možda su imali opravdane razloge za ustrajanje na dostupnosti više sudova, s obzirom na posebnost sektora⁵⁴.

136. Osim toga, ističem da, iako se Uredbom br. 1215/2012 predviđa pretpostavka isključivosti sporazumâ o izboru suda, ta isključivost ne predstavlja apsolutno pravilo i stranke od njega mogu odstupiti. Kad se to dogodi, situacija postaje slična onoj koja proizlazi iz članka 31. stavka 1. CMR-a. Osim toga, samom se Uredbom br. 1215/2012 ograničava učinak sporazuma o izboru suda jer ti sporazumi ne mogu promijeniti funkcioniranje pravila o nadležnosti u određenim područjima⁵⁵.

137. Kao drugo, kad je riječ o dobrom sudovanju i riziku od pokretanja usporednih postupaka, točno je da činjenica da se sporazum o izboru suda ne smatra isključivim povećava taj rizik. S obzirom na navedeno, napominjem da članak 31. stavak 2. CMR-a sadržava pravilo o

⁵⁴ Ističem da se čini da se sličnoj fleksibilnosti teži i u članku 21. Konvencije Ujedinjenih naroda o prijevozu robe morem, Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, 1978., sv. 1695., str. 3., ili u članku 46. stavku 1. Jedinstvenih pravila o Ugovoru o međunarodnom željezničkom prijevozu robe (CIM), koji je vrlo sličan članku 31. stavku 1. CMR-a.

⁵⁵ Vidjeti članke 15., 19. i 23. te članak 25. stavak 4. Uredbe br. 1215/2012.

litispendenciji koje je, u općenitom smislu, slično pravilu utvrđenom u članku 29. Uredbe br. 1215/2012 jer se njime, prema mojem mišljenju, nastoji izbjeći rizik od vođenja usporednih postupaka i donošenja proturječnih sudskih odluka⁵⁶.

138. Točno je da, za razliku od Uredbe br. 1215/2012, CMR ne sadržava pravila o litispendenciji kojima se posebno štite sporazumi o izboru suda (kao što su pravila iz članka 31. stavaka 2. i 3. Uredbe br. 1215/2012). Međutim, ta je razlika logična posljedica prethodno navedenog odabira politike u skladu s kojim se nadležnost koja proizlazi iz takvih sporazuma smatra alternativnom mogućnosti koju treba zadržati uz druga moguća pravila.

139. Taj me pregled stoga dovodi do zaključka da se članku 71. Uredbe br. 1215/2012 i kriterijima utvrđenima u presudi TNT Express ne protivi tumačenje pravila o nadležnosti iz članka 31. stavka 1. CMR-a u skladu s kojim se nadležnost koja proizlazi iz sporazuma o izboru suda ne može smatrati isključivom.

140. Ponavljam da sam analizu koju sam iznio u ovom odjeljku proveo samo radi sveobuhvatnosti i za potrebe razmatranja intenzivne rasprave koja se o tom pitanju razvila u ovom postupku. Konkretno, podsjećam na prethodno iznesena razmatranja, iz kojih proizlazi da u glavnom postupku koji se odnosi na priznavanje sudske odluke donesene u drugoj državi članici sud koji je uputio zahtjev ne može preispitivati nadležnost suda porijekla.

V. Zaključak

141. S obzirom na navedeno, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Lietuvos Aukščiausias Teismas (Vrhovni sud Litve) odgovori na sljedeći način:

Članak 45. stavak 1. točku (a) i članak 45. stavak 1. točku (e) podtočku ii. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

treba tumačiti na način da se razlozi za odbijanje priznavanja utvrđeni u tim odredbama ne primjenjuju na situaciju u kojoj se sud porijekla proglasio nadležnim na temelju jednog od nekoliko pravila sadržanih u posebnoj konvenciji, u smislu članka 71. Uredbe br. 1215/2012, koja uključuju sporazum o izboru suda, ali se u njima taj sporazum ne kvalificira kao isključiv, te u kojoj sud porijekla nije određen kao nadležni sud u sporazumu o izboru suda koji su sklopile stranke o kojima je riječ.

Osim toga, članak 45. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da utvrđena pogreška u pogledu određivanja primjenjivog prava ne može sama po sebi dovesti do odbijanja priznanja sudske odluke zbog toga što je protivna javnom poretku zamoljene države.

⁵⁶ Te se odredbe navode u točkama 9. i 15. ovog mišljenja.